

виробництва, громадськості. В основі взаємодії було покладено академічну співдружність між викладачами, студентами і працівниками-техніками. Останні брали участь в розробці робочих програм, методичного забезпечення навчальних курсів. Цікавим, на наш погляд, є приклади обов'язкового ознайомлення студентів з побутом і стилем життя техніків, працівників обраної виробничої галузі; проведення спільно з вишами громадської і просвітницької роботи. У такий спосіб проводилася цілеспрямована систематична професійна орієнтація студентів, здійснювалися заходи щодо поєднання навчання, наукової підготовки із реальним виробництвом і побутом [3].

На теперішній час проблема профорієнтації і входження особистості в професійне середовище так само потребує якісних змін. Доцільне творче використання методичного досвіду сприятиме якісному покращенню рівня фахової підготовки.

Яскравим відображенням результативності організації технічної пропаганди і профільного просвітництва студентів у контексті науково-дослідницької діяльності стала масова закладівська періодична преса. Основними її формами були друковані, писані, живі журнали й газети. Студентська преса інтенсивно розвивається в нових умовах із використанням ІКТ-технологій, іноваційних засобів обробки і поширення інформації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Орлов. Марксистсько-ленінська методологія до науково-дослідницької роботи // Студент революції. 1932. № 8-9. С. 6-10.
2. Збірка матеріалів з технічної пропаганди. Хабаровськ, тип. Д.В. Упр. зв'язку, 1926. 47 с. (рос. мовою)
3. ЦДАВО України. Ф. 166. Оп. 4. Спр. 661. Арк. 42.

РОЗВИТОК БЛАГОДІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ У ПЕРІОД ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ ЯК ВИЯВ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА ПОЧ. ХХ СТ.

Юрій ПЕТРИК

*Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
Гуманістично-Природничий університет імені Яна Длугоша в Ченстохові*

*«У темні часи добре
видно світлих людей».*

Еріх Марія Ремарк

В сучасній науці та громадсько-політичній діяльності останнім часом дедалі більший інтерес викликає питання благодійництва. Воно виступає одним із найяскравіших проявів ціннісних орієнтацій особистості та суспільства.

Ціннісні орієнтації є певною системою установок, які регулюють поведінку людини у суспільстві та суспільства загалом. Таким чином, їх вивчення дозволяє краще розуміти логіку поведінки людей, а також сутність різноманітних подій та чинників, що впливають на суспільство. Основні ціннісні орієнтації формуються на основі головних цілей, які постають перед особистістю чи суспільством. З них можна виокремити такі, як рівність, справедливість, красу, істину тощо. Важливу роль з-поміж них відіграє справедливість [2, с. 221]. Вона спонукає до рівності усіх перед законом, орієнтує на справедливий розподіл суспільних благ, спонукає до жертвності тощо.

Як вважає Ю. Шайгородський, ціннісні орієнтації здатні проявлятися у зв'язку з духовними, політичними, соціально-економічними трансформаціями. У філософсько-соціологічних дослідженнях ціннісні орієнтації співвідносяться з категоріями норм і цінностей, нормативно-ціннісних систем, соціальної дії, а в конкретно-соціологічних – з категоріями мотивації та управління діяльністю людей та їх об'єднань [9, с. 94-95]. Саме

такими об'єднаннями і виступають благодійні організації як суспільне явище та вияв загальнолюдських цінностей.

На українських теренах благодійництво сучасних рис почало набувати в період поч. ХХ ст. Це було пов'язано із новими суспільними викликами того часу: подіями Першої світової війни, які вплинули на Україну, зокрема, на Східну Галичину. Періоди трансформацій здатні впливати на суспільство, змушуючи його до консолідації. Це виявилось, в тому числі, і у появі українських товариств, котрі займалися благодійництвом.

Проблематика благодійництва як вияв діяльності небайдужих людей на українських теренах в період Першої світової війни згадується у працях наступних дослідників: Л. Жванко [5], О. Рєєнт [7], В. Великочий [1], О. Донік [3] та П. Лепісевич [6].

Важливу роль в українській благодійницькій діяльності періоду Першої світової війни відіграла інтелігенція Східної Галичини, де благодійні товариства утворювалися переважно за її сприяння. Ця верства мала значний вплив на місцеве суспільство, розуміла його потреби, тогочасні реалії та була здатною очолити це суспільство. Інтелігенція також володіла ресурсами, котрі могла використати. Тим не менш, роль цих організацій в історії краю є недостатньо вивченою та потребує подальших досліджень. Об'єктом нашого наукового інтересу є благодійна діяльність на території Східної Галичини в період Першої світової війни, що є проявом людських ціннісних орієнтирів.

Війна спричинила появу значної кількості біженців, переміщення яких носило доволі хаотичний характер. Особи, котрі були змушені покинути власні оселі, як правило, перебували у важкому матеріальному та моральному становищі, оскільки доволі часто вони не могли взяти із собою найнеобхідніші речі. Частину виселенців становили особи, яких набутті 50-річного віку австрійська влада повертала із військовою служби. Але у зв'язку з тим, що на територіях, де проживала частина ветеранів до призову, були охоплені війною, такі особи теж потребували допомоги. Така ж доля часто спіткала австрійських військовослужбовців, визволених із російського полону та відправлених у відпустку [8].

Проблема біженців не залишила осторонь тогочасну українську інтелігенцію Австро-Угорщини. До австрійського уряду на початку вересня 1914 р. звернулися депутати парламенту Юліан Романчук, Кость Левицький і Микола Василько з проханням, аби влада надала допомогу українським біженцям. Внаслідок цих звернень державним апаратом створено Віденський комітет допомоги для біженців Галичини і Буковини, очолюваний Леоном Білінським [6, с. 47].

Проте українці обвинуватили новостворений орган у недостатній увазі до виселенців саме української національності, а тому заснували власний Український комітет допомоги на чолі з Юліаном Романчуком. Цьому органу в 1915 р. судилося потрапити до реєстру організацій, котрі отримали статус державних, а це означало матеріальну підтримку з боку австрійського уряду [6, с. 47].

У 1916 р. внаслідок Брусилівського прориву з'явилися ще дві організації, що займалися біженцями та отримували фінансування від Австро-Угорської держави: Комітет опіки над біженцями з Буковини та Український крайовий комітет допомоги для виселенців (біженців) [7, с. 96; 4, с. 7; 6, с. 48].

Особливо великого напливу переселенців із літа 1916 р. почав зазнавати Львів. Така ситуація спостерігалася до самого завершення Першої світової війни. Відомо, що лише за вересень 1917 р. внаслідок переселень до Львова в сукупності прибуло близько 30 тис. осіб. Для допомоги переселенцям та ведення їх обліку 21 серпня 1916 р. у місті створено «Український комітет допомоги для виселенців» на чолі з Олександром Кмицкевичем [8].

За рахунок державних дотацій та пожертвувань благодійні товариства організовували для переселенців транспортування, проживання та харчування, безплатно видавали їм одяг, взуття, білизну тощо. Особлива увага приділялася неповнолітнім особам, які потребували особливої уваги. Для них створювалися спеціальні захисти [8]. Із самими виселенцями підтримувався постійний контакт: товариства вели з ними листування. Хоча згадувані організації були зорієнтовані для допомоги українцям, вони зазначали у власних звітах, що

для них не існує жодних відмінностей між українцями та поляками, а тому вони готові допомогти кожному [8]. На нашу думку, це є свідченням не національної спрямованості товариств, а й виявом загальнолюдських цінностей їх керівників.

Отже, згадувані нами організації, що з'явилися на теренах Східної Галичини, заслуговують на увагу, адже їх поява була спровокована, з одного боку, діями австрійської влади, а з іншого – виявом певних ціннісних орієнтацій та моральних орієнтирів тих місцевих діячів, котрим була небайдужою доля краю у певний складний історичний момент, що становило також опору для прийдешніх поколінь.

Література:

1. Великочий В. С. Австро-угорська політика в Галичині періоду Першої світової війни: штрихи до аналізу української історіографії. Проблеми історії України XIX - початку XX ст. 2010. Вип. 17. С. 373 – 389.
2. Грушко В. С. Методичні особливості викладу теми «Соціологія особистості» в курсі вивчення соціології у педагогічних ВНЗ // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. 2010. № 1. С. 216 – 225.
3. Донік О.М. Діяльність громадських організацій і товариств у справі допомоги військовим та цивільному населенню в Україні у роки Першої світової війни (1914–1918 рр.) // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. 2002. 4. С. 155–182.
4. Енциклопедія історії України: Т. 3: Е–Й / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – Київ: Видавництво «Наукова думка», 2005. 672 с.
5. Жванко Л. М. Біженці Першої світової війни: український вимір (1914–1918 рр.): монографія. – Харків: Віровець А. П. «Апостроф», 2012. – 568 с.
6. Лепісевич П. М. Загальна Українська Рада: проблеми консолідації національно-демократичних сил (1914–1916 рр.): дис. канд. іст. наук : 07.00.01. Львів, 2005. 195 с.
7. Реєнт О. Україна в Першій світовій війні: сучасні науково-методологічні акценти. // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. 2007. 16. С. 88–103.
8. ЦДАЛ, ф. 397, оп. 1, спр.6.
9. Шайгородський Ю. Ціннісні орієнтації особистості: формалізована модель цілісного, багатоаспектного аналізу. // Соціальна психологія. 2010. № 1 (39). С. 94–106.

АКСІОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ФЕНОМЕНУ ТРАГЕДІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ (На прикладі творчості Т. Шевченка та В. Крищенка)

Тамара ХОЛОША

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

Трагедія як один із видів драматичних творів виникла й набула свого розвитку в давній Греції. Будувалась грецька драма завжди на міфологічному сюжеті. Саме з культом бога вина Діоніса пов'язують зародження трагедії приблизно в VIII ст. до н. е. Грецькі міфи розповідають про народження, загибель та відродження Діоніса. Спочатку він вважався покровителем творчих сил природи, плодівих дерев, квітів та всього, що виростало й відроджувалось. Пізніше утвердився богом винограду та виноробства. Під час «діонісій» – святкових процесій на його честь, виступали хори, що співали пісні (дифірамби), і в жертву приносили козла (від гр. – *tragos*). Це й дало назву театральній дії.

У трагедії як драматичному творі показано головного героя в обставинах, що призводять до страшної катастрофи або його загибелі. Однак не всі загибелі чи катастрофи в житті та їх відображення в літературі розцінюються як трагічні [1, с. 295]. Приречений до загибелі, герой не завжди був простим виконавцем Долі (наприклад, Едіп із трагедії Софокла